

Diskussionsunderlag för att få igång tankarna kring välfärdsteknik

Välfärdsteknik kan bidra till effektivare och mer tillgänglig omsorg, men medför också frågor om implementering, etik och användbarhet.

Genom att belysa både fördelar och risker skapas en grund för en mer nyanserad diskussion om teknikens roll i välfärden.

Detta underlag hoppas vi ska inspirera och leda er verksamhet framåt i arbetet med välfärdsteknik.

Diskussionsfrågor

Här följer olika diskussionsfrågor som kan få igång tankarna kopplat till välfärdsteknik och vilka fördelar respektive utmaningar som finns kopplat till detta.

Diskussionsfråga

- Vad tänker du på när du hör ordet välfärdsteknik?

Diskussionsfråga

- Vad gör du med hjälp av teknik i din vardag som underlättar och gör att du känner dig trygg?

Diskussionsfråga

- Skulle du själv kunna tänka dig att få digital teknik i hemmet för att kunna bo hemma och vara självständig längre?
- Vilken teknik skulle du kunna tänka dig respektive inte tänka dig? Motivera ditt svar.

Diskussionsfråga

- Vi står inför en samhällsutmaning. Sveriges befolkning blir allt äldre samtidigt som allt färre personer i yrkesverksam ålder ska försörja allt fler personer och det finns färre personer som kan jobba i välfärden.
- Teknik ses ofta som lösningen för att klara av det här – men är det verkligen så enkelt?
- Vad kan teknik hjälpa till med, och vad riskerar vi att missa om vi bara satsar på tekniska lösningar?

Diskussionsfråga

- Fundera på hur mycket du tycker att den enskildes självständighet, värdighet och integritet ökar eller minskar med hjälp av tekniken i listan:
 - Tillgång till internet
 - Appar för kommunikation
 - Natttillsyn via kamera eller sensor
 - Videosamtal
 - Medicinpåminnare
 - Mobilt trygghetslarm/GPS-larm

Diskussionsfråga

- Vilka fördelar och risker ser ni med att använda teknik i stödet till personer med fysiska och kognitiva utmaningar? Specifikt kopplat till personer med en funktionsvariation?

Scenarios

Här följer olika scenarios med tillhörande diskussionsfrågor som kan få igång tankarna kopplat till välfärdsteknik och vilka fördelar respektive utmaningar som finns kopplat till detta.

Scenario: Natttillsyn med kamera

Elsa är 87 år och bor i ordinärt boende med hemtjänst. Hon vaknar ofta på natten och blir orolig.

Personalen gör två nattbesök för att se att hon ligger i sängen och mår bra. Nu föreslår verksamheten att installera kameratillsyn på natten.

Elsas dotter säger: *“Jag vill inte att mamma ska filmas. Det känns som övervakning. Samtidigt vill jag att hon ska vara trygg.”*

En undersköterska i teamet säger: *“Det känns konstigt att titta på en skärm i stället för att gå in till henne.”*

Elsa själv har funderingar på huruvida kameran kan bli hackad och någon obehörig kan komma åt och titta på henne när hon sover.

Diskussionsfrågor: Natttillsyn med kamera

Perspektiv på brukaren

- Hur kan Elsa uppleva kamera jämfört med nattbesök?
- Vad betyder trygghet för henne?
- Vad betyder integritet för henne?

Perspektiv på anhörig

- Vad kan dottern vara orolig för?
- Vad kan hon uppleva som positivt?

Perspektiv på personal

- Vad kan kännas tryggt respektive otryggt för personalen?
- Hur kan relationen påverkas av att inte gå in fysiskt?
- Om du var brukare eller anhörig – vad skulle du vilja att personalen sa till dig om tekniken?

Etik och verksamhet

- Vem ska bestämma om kameran används?
- Hur säkerställer vi samtycke?
- När är fysisk tillsyn viktigare än digital tillsyn?
- Kan vi säkerställa att kameran inte blir hackad?

Hitta fördelar och risker

- Möjliga fördelar: För brukare, anhörig, personal, verksamhet
- Möjliga risker: Etiska, tekniska, organisatoriska, relationella

Scenario: Läkemedelsautomat i hemmet

Ali är 72 år och har diabetes och hjärtsjukdom. Han glömmer ibland att ta sina mediciner. Hemtjänsten kommer tre gånger per dag för läkemedel.

Nu föreslås en läkemedelsautomat som påminner, doserar och larmar om dosen inte tas.

Ali säger: *“Jag vill klara mig själv, men jag är rädd att något ska gå fel med maskinen.”*

En kollega säger: *“Om automaten funkar kan vi lägga tiden på annat – men tänk om den strular?”*

Diskussionsfrågor: Läkemedelsautomat i hemmet

Perspektiv på brukaren

- Hur kan automaten påverka Alis självständighet?
- Vad kan skapa trygghet respektive stress?

Perspektiv på personal

- Hur påverkas arbetssättet?
- Vad händer om tekniken inte fungerar?

Etik och verksamhet

- Vem ansvarar om Ali missar en dos?
- Hur ska uppföljning och kontroll ske?
- Är det alltid bättre att klara sig själv?
- När är mänsklig hjälp nödvändig trots teknik?

Hitta fördelar och risker

- Möjliga fördelar: För brukare, anhörig, personal, verksamhet
- Möjliga risker: Etiska, tekniska, organisatoriska, relationella

Scenario: Färre besök – mer teknik?

Gunnar, 79 år, bor ensam i sin lägenhet och får hemtjänst tre gånger om dagen. Han har svårt att komma ihåg att ta sina mediciner och behöver hjälp med matlagning och städning. Hemtjänsten har nyligen infört en ny digital lösning: en app som påminner om medicinering, en robotdammsugare och en matbeställningstjänst som levererar färdiglagad mat.

Verksamheten föreslår nu att minska antalet fysiska besök från tre till ett per dag, med motiveringen att tekniken kan ta hand om mycket av det praktiska. Gunnar känner sig osäker: *”Jag vill ju ha hjälp med saker, men jag vill också prata med någon. Det är ju det som gör dagarna lite bättre.”*

Gunnars son är tveksam: *”Det låter effektivt, men vad händer om pappa blir sjuk eller behöver hjälp med något som inte går att lösa med en app? Och vem ska se till att han verkligen tar sina mediciner?”*

En av undersköterskorna i teamet säger: *”Vi har redan fullt upp, och om vi ska ha färre besök så kommer vi inte att hinna med att bygga relationer med brukarna. Det känns som att vi bara blir tekniksupport.”*

Diskussionsfrågor: Färre besök – mer teknik?

Perspektiv på brukaren

- Hur kan Gunnar uppleva att få färre fysiska besök och mer teknik?
- Vad betyder den mänskliga kontakten för honom?
- Vad kan göra att han känner sig trygg med förändringen?

Perspektiv på anhörig

- Vad kan Gunnars son vara orolig för?
- Vad kan han uppleva som positivt med den nya lösningen?
- Hur kan han stötta sin pappa i övergången?

Perspektiv på personal

- Vad kan kännas tryggt respektive otryggt för personalen?
- Hur kan relationen till brukarna påverkas av färre besök?
- Om du var brukare eller anhörig – vad skulle du vilja att personalen sa till dig om förändringen?

Etik och verksamhet

- Vem ska bestämma om antalet besök minskas?
- Hur säkerställer vi att tekniken verkligen täcker brukarens behov?
- När är fysiska besök viktigare än digitala lösningar?
- Hur kan vi undvika att tekniken leder till isolering för brukarna?

Hitta fördelar och risker

- Möjliga fördelar: För brukare, anhörig, personal, verksamhet
- Möjliga risker: Etiska, tekniska, organisatoriska, relationella

Scenario: “Vad händer med våra jobb?”

På ett personalmöte presenterar chefen nya digitala lösningar som ska införas i hemtjänsten: läkemedelsrobotar, automatiserade påminnelser och digitala kommunikationsverktyg. *“Det här ska hjälpa oss att arbeta smidigare och ge mer tid för kvalitativa möten med brukarna”,* förklarar chefen. *”Tanken är att tekniken kommer att ta över vissa rutinuppgifter.”*

Maria, som arbetat som undersköterska i 15 år, känner en knut i magen: *“Det låter bra, men jag undrar ändå – om tekniken kan göra allt fler saker, vad händer om det blir besparingar senare? Blir vi överflödiga i framtiden?”*

Anders, en ny sjuksköterska, reflekterar: *“Jag förstår att tekniken kan underlätta, men jag valde det här yrket för att träffa och hjälpa människor. Om vi bara blir teknisksupport, vad blir då kvar av vårt uppdrag?”*

Fatima, ett erfaret vårdbiträde, säger: *“Jag är glad över att vi får stöd, men jag är rädd att vi kommer att tvingas arbeta snabbare och att kvaliteten på våra möten med brukarna försämras. Och vad händer med de brukarna som inte klarar av att använda tekniken?”*

Diskussionsfrågor: “Vad händer med våra jobb?”

Perspektiv på personalen

- Hur kan Maria, Anders och Fatima uppleva införandet av tekniken, trots att det inte handlar om omedelbara personalnedskärningar?
- Vad kan de vara oroliga för när det gäller sin framtida roll och arbetsglädje?
- Hur kan personalen påverkas av att deras arbetsuppgifter förändras?
- Vad skulle kunna göra att de känner sig tryggare med den nya tekniken?

Perspektiv på verksamheten

- Hur kan arbetsgivaren kommunicera och hantera personalens oro för framtida förändringar?
- Vilka kompetenser behöver personalen utveckla för att känna sig säkra i den nya tekniken?
- Hur kan man säkerställa att tekniken används för att stödja personalen, inte ersätta dem i längden?

Etik och verksamhet

- Hur kan man balansera effektivisering med behovet av mänsklig kontakt och kvalitet i omsorgen?
- Vad behöver göras för att personalen ska känna sig delaktiga och trygga i förändringsprocessen?
- Hur kan man säkerställa att tekniken införs på ett sätt som respekterar både personalens och brukarens behov?

Hitta fördelar och risker

- Möjliga fördelar: För brukare, anhörig, personal, verksamhet
- Möjliga risker: Etiska, tekniska, organisatoriska, relationella